Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CII. No. 215. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 11, 1995. CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 11-го ЛИСТОПАДА 1995 р. Ч. 215. РІК CII.

Вето ВР на указ Президента підсилює конфронтацію

Київ (УНІАР). — Голова Управління внутрішньої політики Адміністрації Президента України Сергій Телешун вважає, що вето парламенту на указ Президента про місцеві адміністрації ставить під загрозу соціально-політичну стабільність у державі. Спричинений рішенням парламенту напередодні зими параліч виконавчих структур на місцях небезпечний тому, що зруйновано механізм виконання всіх рішень керівників виконавчих структур. С. Телешун повідомив, що представники Уряду і парламенту намагаються розв'язати цю проблему в рамках закону.

Заступник голови адміністрації Президента Леонід Підпалов вважає, що Верховна Рада намагається зберегти повновладдя рад, а вето на указ Президента посилює конфронтацію між Президентом і Верховною Радою. Рішення парламенту зруйнувало правний механізм діяльности структур виконавчої влади і натомість нічого не дало, вважає Підпалов.

Чорнобильська АЕС є найбезпечнішою

Київ (Р. Р.). — Тут у суботу, інформаційному центрі при Адміністрації ядерного регулювання Міністерства екологічної безпеки України повідомили, що Чорнобильська Атомна електростанція є найнадійнішою і найбезпечнішою серед інших АЕС України.

Про це свідчать підсумки праці за 10 місяців цього року. На ЧАЕС найповніше використовувалися встановлені потужності, тобто на 69.2 відсотка проти 61.1 в середньому по атомних електростанціях. За цей період на ЧАЕС вироблено 9,085 млн. кіловатгодин електроенергії, що дорівнює 16.1 відсотка від виробленої на всіх АЕС.

Порушення у праці ЧАЕС траплялися рідше, ніж на інших атомних станціях України — в середньому 1.5 порушення на кожному бльоці, що в 3.6 раза менше, ніж у середньому по Україні. Число порушень на ЧАЕС залишається меншим ніж середній в Україні уже протягом чотирьох років.

Російські вояки в Боснії будуть під командою ЗСА

Брюссель, Бельгія. — Тут у середу, 8-го листопа-да, ЗСА та Росія погодились на компроміс, який дозво-лить російським військовим частинам бути частиною миронοсних військ НАТО у Боснії, але під командуванням ЗСА, бо росіяни будуть частиною американської дивізії.

Секретар Департаменту оборони ЗСА Віллям Перрі та міністер оборони Росії Павел Грачов підтвердили своє домовлення про те, що російська бригада, котра складається з двох або трьох піхотинних батальйо-нів буде учасником миронос-них військ у Боснії. В. Перрі також підкреслив, що коли вислідом переговорів у Дейтоні буде замирення у Боснії, то дуже важливим для його втримання є участь Росії у цьому процесі, одначе ЗСА і Росія все ще мусять вирішити оте спірне питання щодо загального політичного авторитету, яке в майбутньому буде основою перемир'я. Росія і до деякої міри Франція уважають, що Організація Об'єднаних Націй повинна мати загальну політичну контролю над цим питанням. Натомість ЗСА та союзники НАТО твердять, що НАТО потрібно мати тільки рішення Ради Безпеки ООН, бо коли військa НАТО будуть вести службу миротворців у Боснії, то ООН не матиме жодного впливу на військові дії.

ВДОВА І. РАБІНА ЗВИНУВАЧУЄ ЖИДІВСЬКИХ РЕЛІГІЙНИХ ФАНАТИКІВ

Єрусалим. — Лія Рабін, вдова убитого минулої суботи ізраїльського прем'єр-міністра, в інтерв'ю для програми новин телевізійної компанії Ей-Би-Сі засудила релігійний фанатизм у країні, підкреслившu, що до нього великою мірою спричинилися праві політичні сили, зокрема лідер опозиції Беньямін Натаніягу.

Л. Рабін, між іншим, розповіла, що незадовго до трагічної суботи в Єрусалимі відбулася демонстрація очолюваного Б. Натаніягу бльоку Лікуд, під час якої її учасники виставили портрет прем'єра І. Рабіна у формі фашистського фюрера.

Вдова убитого керівника ізраїльського уряду повідомила, що жидівські екстремісти вже давно погрожували її чоловікові, майже кожного тижня влаштовуючи багатолюдні пікети перед резиденцією прем'єр-міністра і викрикуючи: „Зрадник!". А за день до вбивства екстремісти, дочекавшись, коли Л. Рабін підходила до свого дому, відверто заявили: „Через рік ми вб'ємо вас обох на площі Царів Ізраїлевих. З вами буде те саме, що з Муссоліні та його коханкою".

Кореспондент агентства Ассошіейтед Пресс Рон Кампеас повідомив з Ізраїля, що відразу після похорону І. Рабіна в країні почалися взаємні звинувачення і сварки.

(Закінчення на стор. 4)

Святкування роковин Жовтневої революції

Джерзі Сіті, Н. Дж. — У вівторок і середу, 7-го і 8-го жовтня, в річницю Жовтневої революції у вільній Україні і далі було свято, в якому усі державні уряди були закриті, відбулися походи, промови та демонстрації.

Щоб ствердити, як приймають цю річницю в дипломатичних станицях України у ЗСА, редакція „Свободи" перевірила телефонічно з амбасадою у Вашінґтоні, місією та консулятом у Ню Йорку та консулятом в Чикаго.

В амбасаді відповів дижурний, що це „вихідний день" і ніхто не працює. В постійному представництві України до ООН запевнили, що працюють нормально. В консуляті можна було отримати тільки записану на таcьмі інформацію, в якій спосіб можна отримати візу, а в Чикаго запевнили, що працюють, хоча, як повідомлено редакцію Свободи в навечер'я, на будинку консуляту мала бути вивіска, що він буде закритий.

Міжреґіональний Бльок Реформ підтримує Є. Марчука

Київ (Р. Р.). — Українське радіо повідомило, що 5-го листопада прем'єр-міністер України Євген Марчук у статусі кандидата в народні депутати України вперше зустрівся з виборцями Миргорода. Зустріч відбулася в санаторії „Полтава". Кандидатом на депутата висунули Є. Марчука працівники Миргородського Акціонерного Товариства „Армапром". Цю ініціятиву підтримали й інші трудові колективи Полтавщини.

Першою про свою підтримку Є. Марчука на Полтавщині заявила обласна організація партії „Міжреґіональний бльок Реформ" (МБР). Координаційна рада полтавської обласної організації МБР оприлюднила 4-го листопада заяву про свою підтримку Є. Марчука у виборах до Верховної Ради 10-го грудня.

Кандидує Є. Марчук в окрузі 324, де, окрім нього, є ще сім кандидатів. МБР у своїй заяві мотивує підтримку саме цього кандидата тим, що прем'єр-міністер має тверді наміри домагатися реформування економіки України на ринковій основі. Покищо це єдина партія, що оголосила підтримку кандидатури Є. Марчука. Водночас обласна організація УНА висловлювалася про те, що вважає Є. Марчука „одним з ініціяторів побоїща в Києві 18-го липня", тобто під час похорону Патріярха УПЦ КП Володимира. УНА підтримує безпартійного кандидата, журналіста лубенської газети „Хлібороб" Олега Гаврильченка.

Посадника Севастополя звинувачують у зв'язках зі злочинцями

Севастопіль (Р. Р.). — Тут оприлюднено відкритого листа, якого підписали біля 3,000 співробітників Торговельного Дому Кондратьєвських (ТДК). Ці люди звинувачують посадника Севастополя Віктора Семенова у покровительстві карним групам і проголосили про створення комітету захисту ТДК.

Власник компанії, депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим Сергій Кондратьєвський в інтерв'ю газеті „Вечірній Севастопіль" сказав, що представники карної структури, очолюваної Євгеном Падансвим, оголосили В. Семенова своїм кандидатом до кримського парламенту, і запевняли що Семенов обіцяв виконувати волю Християнсько-ліберальної Партії Криму. „Ми єдина в місті фірма, яка ніколи не шукала пільг у карних структурах і не платила їм. Однак рік тому мені натякнули, що треба платити, а також, що ми повинні вписуватися у нову розстановку політичних і економічних сил у місті, у схеми скритої приватизації", — сказав С. Кондратьєвський.

Далі він пояснив, що змушений був перейти в опозицію до „нинішньої політичної еліти міста", оскільки його противники організували блькаду Кримського церковного банку, одним із засновників якого є він, Кондратьєвський. Почали шантажувати всіх, хто рік тому брав кредити. На сьогоднішній день кредити не повернено. Жодного. Навіть ті, хто може повернути, бояться". В разі повернення їм погрожують великими неприємностями, сказав Кондратьєвський.

Комісія розслідує обставини виготовлення гривни

Київ (УНІАР). — Верховна Рада України на закритому засіданні заслухала інформацію парламентарної комісії, котра розслідувала обставини виготовленні нової української валюти за кордоном у 1991-92 роках. Жодної офіційної інформації про засідання журналістам не було надано, проте з неофіційних джерел відомо, що комісія не знайшла поки що переконливих доказів, які б дозволяли кваліфікувати дії посадових осіб, причетних до тої справи, як злочини чи зловживання.

З одного боку, Національний банк України справді припустився серйозної помилки, віддавши замовлення фірмі „Кенедієн бенк" без проведення конкурсу й вивчення пропозицій конкуруючих фірм. А з іншого боку, немає підстав вважати, що тодішній заступник голови правління НБУ Олександер Савченко, який підписував договір із канадцями, та тодішній голова комісії Верховної Ради з питань економічної реформи Володимир Пилипчук, який контролював це питання, переслідували корисливі цілі. Валюту виготовлено належної якости й за цінами, що не перевищують середньосвітових. До того ж оплачувався той контракт за рахунок позики, наданої канадським урядом.

Тим не менше Верховна Рада постановила передати справу для дальшого розгляду в прокуратуру. Депутат від Народного Руху В. Пилипчук назвав це рішення „цілеспрямованим політичним терором".

В Україні

(З інформацій УНІАР)

Збільшаться податки і зменшаться пільги

КИЇВ. — Віцепрем'єр-міністер України Віктор Пинзеник повідомив, що в Кабінеті Міністрів підготовлено проєкт законів щодо поширення бази оподаткування і ліквідації пільг для ряду структур. На думку Пинзеника, межу малозабезпечености, встановлену Верховною Радою, можна забезпечити, поширюючи поступово податкову базу.

На Львівщині відбулися Дні Харківщини

ЛЬВІВ. — Тут від 29-го жовтня до 1-го листопада відбувалися урочистості, присвячені Дням Харківщини. При цьому обласні керівники підписали угоду в березні 1995 року і в рамках цієї угоди обмінюються делегаціями, налагоджують культурне, економічне і науково-технічне співробітництво. На першому пляні — гуманітарне і духовне спілкування людей.

Пожежа в адміністративному будинку

ЗАПОРІЖЖЯ. — В адміністративному будинку Запорізької Атомної електростанції сталася пожежа. Загорівся телефонічний вузол зв'язку через коротке замикання у світильнику напругою 380 вольтів. Потерпілих немає.

„Варяга" продадуть

МИКОЛАЇВ. — Кабінет Міністрів України офіційно надав право миколаївському суднобудівному заводові самостійно вирішити долю започаткованого ще в часи СССР і недобудованого велетенського авіаносного крейсера „Варяг". Передбачається, що крейсер буде продано. Представники заводу сказали, що потенційні покупці вже є, але їх імен не подано. За нього завод має на-мір отримати не менше 150 блн. карбованців. Уряд затвердив список київських фірм зовнішньоекономічної діяльности, які мають виступити посередниками під час продажу „Варяга".

Захищають П. Кудюкіна

ОДЕСА. — Колишній президент Акціонерного Споживчого Концерну „Бласко" Павло Кудюкін перебуває під слідством, яке закінчується. Одна із закордонних фірм надіслала до Одеської Обласної Державної Адміністрації власне дослідження, у якому стверджується, що П. Кудюкін, керуючи Чорноморським пароплавством, не порушив законів світового бізнесу. Ця міжнародна контрольна фірма, назву якої не подано, готова надати свої дослідження керівництву України, повідомили в одеській адміністрації.

Р. Чубаров вважає, що кримську конституцію схвалили поспішно

СИМФЕРОПІЛЬ. — Заступник голови ВерховноїРади Криму Рефат Чубаров вважає, що, ухваливши конституцію автономії в цілому, „парламент поспішив, бо в затверджений конституції є чимало незрозумілих та спірних моментів і немає гарантії, що вони будуть прийняті на сесії Верховної Ради України". Коментуючи небажання кримських депутатів врахувати пропозицію фракції Курултаю закласти в конституції основи, котрі гарантували б представництво кримських татар, караїмів, вірменів, болгар, кримчаків, греків та німців у Верховній Раді Криму, Р. Чубаров зазначив, що „в сесійній залі переважає большевизм" і „небажання більшости російських депутатів розуміти національні інтереси інших людей, що завжди приводить до сумних наслідків". Р. Чубаров разом з депутатами із фракції Курултаю, хоч сам до цієї фракції не належить.

О. Морозові подобається бельгійський поділ влади

КИЇВ. — Під час зустрічі з амбасадором Бельгії в Україні Вільфрідом Нартусом голова Верховної Ради Олександер Мороз зазначив, що найбільше зацікавлення для України становлять розподіл законодавчих функцій та бюджету між центром і реґіонами у Бельгії. На думку Мороза, українська парламентарна делегація відвідає Бельгію ще цього року. Він також вказав на доцільності активнішого використання міжнародних установ в інтересах України. В. Нартус зазначив, що Бельгія готова допомагати у поглибленні відносин між Україною і Европейським союзом.

В. Гриньов пропонує створити ліберальний бльок

ОДЕСА. — Радник Президента з питань реґіональної політики Володимир Гриньов, під час зустрічі зі студентами Інституту соціальних наук Одеського Державного Університету, сказав, що центристи зі здоровим глуздом повинні перемогти у виборах. Для цього вони хочуть зформувати основу майбутнього ліберального бльоку, яку на початку складатимуть Міжреґіональний Бльок Реформ та Ліберальна Партія України. На думку Гриньова, бльок МБР-ЛПУ стане певним опонентом лівоцентристським силам, які правдоподібно гуртуватимуться навколо об'єднання „Нова Україна".

УКРАЇНА НА КОНҐРЕСІ АМЕРИКАНСЬКИХ СЛАВІСТІВ

Вашінгтон (М. Рябчук). — Упродовж чотирьох днів, 26-29-го жовтня, у 30-ти різних залях вашінгтонського готелю „Шератон" проходила 27-ма щорічна конвенція Асоціяції Американських Славістів, під час якої було проведено кілька сотень панелів, вигoлошено понад тисячу доповідей, зорганізовано кілька десятків дискусій у формі панелів.

Біля 2,000 членів асоціяції та гостей зібралось на цю конференцію із ЗСА, Канади та інших країн. Як завжди на подібних з'їздах, русистика помітно домінувала в усіх галузях славістичних студій — в історії, політології, мовознавстві, літературознавстві, економіці, культурі, мистецтві. Але помітною була й відносно нова тенденція — поширення інших слов'янських та східньоевропейських студій і, що особливо приємно, україністики.

Як завжди, добре репрезентувало себе на конгресі Наукове Товариство ім. Шевченка, котре зорганізувало власними силами дві сесії: "Етичні, політичні і релігійні теми в українській драмі XX ст." та "Відновлення й творення української термінології в літературній критиці, точних науках, політології, бізнесі і війську". Зусиллями Леоніда Рудницького, Лариси Онишкевич, Івана Фізера, Томаса Бирда й Анни Процик обговорення першої теми вийшло за межі самої лише драматургії й торкнулося найактуальніших для України літературних і суспільних проблем. Те саме можна сказати й про другу сесію, на якій Мирослава Знаенко, Л. Онишкевич, Олекса Біланюк, Ярослав Ісаєвич, Ірина Коропенко та Степан Олійник вдало поставили обговорення вузькофахових термінологічних проблем у ширший контекст незавершеної ще боротьби за національне відродження й деколонізацію в сьогоднішній Україні. Приємною подією для учасників першої сесії був виступ українського амбасадора д-ра Юрія Щербака, котрий тепло привітав українських і американських учених і надзвичайно цікаво й щиро розповів про власний шлях з літератури в політику, а також про історію написання ним п'єси "Наближення", проникливу аналізу якої запропонувала присутній д-р Л. Онишкевич.

До дальших успіхів україністики на конгресі слід зарахувати дискусійні панелі на тему "Екологія, охорона здоров'я та жіноче питання в Україні" з участю Мар'яни Рубчак, Дейвида Марплза і Марти Богачевської-Хом'як, та "Державо- і націєтворення в Україні з історичної і сучасної перспективи" з участю Зеновії Сохор, Ольги Андрієвської, Зенона Когута і Я. Ісаєвича. Американська Асоціяція Українознавців зорганізувала тим часом дві власні сесії — "Націєтворення й мітотворчість у новій українській державі" (Людмила Літус, Віра Андрушків та Роберт Дельоса) та надзвичайно успішний панель про закордонну політику ЗСА, з участю колишніх американських амбасадорів до Києва та Москви Романа Попадюка і Джана Метлока, й теперішніх ам-

(Закінчення на стор. 4)

Протестують проти гербу

КРЕМЕНЧУК. — У Полтавській області кременчуцька міська організація Конгресу Українських Націоналістів звернулася до прокурора міста Григорія Середи з пропозицією скасувати рішення 10-ої сесії Міської Ради про затвердження нового герба міста. Як зазначив голова міської організації КУН Валерій Труханов, депутати затвердили герб, створений за наказом Катерини II і цей герб відбиває колоніяльний стан міста в Російській імперії.

В АМЕРИЦІ

БОСНІЙСЬКІ СЕРБИ В середу, 8-го листопада, після дев'ятиденного ув'язнення звільнили з тюрми американського журналиста Дейвида Рода, кореспондента газети „Крищен Сайнс Монітор". Його боснійські серби заарештували ще 29-го жовтня на дорозі недалеко міста Зворніка, що лежить 80 миль на північнийсхід від Сараєва. Туди Д. Род їхав щоб зібрати більше матеріялів для продовження своєї статті, що появилася раніше з натяками про вбивство сербами тисячі мусулманів після захоплення Сребрениці проголошеного „зоною безпеки" Організацією Об'єднаних Націй. Радіючи своїм звільненням Д. Род сказав, що не сподівався так довго бути ув'язненим, але його звинувачували у нелегальному переході кордону з фальшивими документами та у шпигунстві. На наказ Радована Караджіча звинувачення відтягнено і Д. Рода звільнено.

АНГЛІКАНСЬКИЙ АРХИЄПИСКОП Південної Африки, Дезмонд Туту плянує наступного року, після відходу на пенсію стати викладачем університету Емор в Атланті. Академічний рік 1996-97 він перебуватиме у згаданому університеті на статусі професора-відвідувача в школі теології ім. Кендлера при Еморі університеті. Про це повідомила Ненсі Сайдеман, заступник директора інформації,підкреслюючи і те, що Архиєпископ і нобелівський лавреат Д. Туту викладатиме два повні академічні курси. Крім того виступить з кількома доповідями, а дальше працюватиме над своєю найновішою книжкою про Преображення Господнє. Для студентів цього невеликого університету це буде неабиякою честю слухати викладів цього шанованого борця за людські права та відомого духовного провідника.

У СВІТІ

ПОВЕРНУВШИСЬ З ЧЕЧНІ до Москви, колишній голова Верховної ради Російської Федерації Руслан Хазбулатов сказав в інтерв'ю для інформаційного агентства ІТАР—ТАСС, що недавно призначений на незрозумілий пост „керівника" чеченської республіки Доку Завгаєв „занадто прислухається до вказівок з Москви, тому незданий об'єктивно оцінити ситуацію на Північному Кавказі, а це може привести до відновлення війни". Р. Хазбулатов відверто назвав „помилковим" наставлення Москви, яка безпідставно стверджує, нібито в Чечні вже діє законна влада і нема потреби, щоб президент Джохар Дудаєв брав участь у переговорах. „Д. Завгаєв на знаходить у собі сили протистояти тискові Москви, метою якої є відсунути президента Джохара Дудаєва від процесу мирного врегулювання і припинити переговори",— підкреслив Р. Хазбулатов. Тим часом у декількох великих чеченських селах поблизу Грозного, столиці республіки, відбулися масові демонстрації, учасники яких вимагали негайного виведення російських окупаційних військ з чеченської території.

ПОВІДОМЛЕННЯ

секретарям та новим членам УНСоюзу

Всі україномовні нові члени УНС, які набули грамоти у Департаменті Дорослих, від 1-го вересня 1995 р. отримують „Свободу" один місяць безплатно, щоб запізнати їх з нашою газетою та заохотити стати передплатниками. Англомовні члени отримують чотири безплатні числа "The Ukrainian Weekly".

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріали.
Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Після виборів не полегшало

Нема тепер безпроблемних держав. Кожна несе якийсь хрест, жодна не запевнена від внутрішніх суперечностей та від більшого чи меншого тертя у спільноті. Переважно апогей суспільних пристрастей припадає на останні місяці перед виборами, одначе трапляються й вийнятки, як, наприклад, у Франції. Там ситуація погіршилася саме після президентських виборів, які, як відомо, відбулися у травні ц. р. і закінчилися перемогою Жака Ширака. Того ж місяця він призначив новим прем'єр-міністром Алєна Жюппе. Й от за недовгий час популярність обох керівників впала майже до критичної межі. „Ще не було таких президентів і прем'єрів, які втратили підтримку так швидко",— писав з цього приводу у „Волл Стріт Джорнал" директор французького Інституту суспільної думки Жан-Люк Пароді.

Чим же завинили перед Францією її нові лідери? Нічим. В історії це вже не один раз повторювалося: батьки їли кислий виноград, а оскомина зуби зводила дітям. До влади приходять нові люди і застають старі проблеми. У французькому випадку їх успадковано від президента Міттерана та його соціялістичної орієнтації. Ось лише деякі наслідки тих двох каденцій: кількість працюючих у державному секторі перевищила 5 млн. осіб, державні службовці становлять четверту частку, 24.3 відсотка, від загальної кількости працюючих французів. У ЗСА цей показник не досягає навіть 15 відсотків — й то вважається надмірним. Утримання державних службовців, разом з пенсіонерами,висмоктує з французької каси 51 відсоток бюджетних фондів. Це, у свою чергу, спричинює величезний дефіцит державного бюджету — він майже удвічі більший, ніж у ЗСА.

Перемігши у виборах, Ширак і Жюппе, навіть якщо не дуже горіли бажанням, мусіли повернути країну лицем до економіки. Річ у тому, що умови членства в Европейському союзі зобов'язують Францію зменшити державний бюджет вже в 1997 році до трьох відсотків валового національного продукту, з теперішніх шести. З цією метою прем'єр знайшов доброго міністра фінансів, Алєна Меделіна, а той, бувши прагматиком, знав, що є лише два способи зменшення державного дефіциту: обмеження видатків і підвищення податків. Меделін, не лукавлячи, відразу сказав, що держава неспроможна платити пенсіонерам 96 відсотків від колишньої місячної платні. В останні два роки уряд, щоб не зменшити пенсій, виділяв для пенсійного фонду 14.2 блн. дол. річно. Логічно мислячи, Меделін запропонував зменшити пенсії — і негайно змушений був зрезигнувати. Надто глибоко у французькому суспільстві закоренилися соціялістичні тенденції — різні допомогові програми, тверда місячна платня для безробітних, шеститижневі вакації. Зворотньою стороною медалі було постійне підвищення податків, спад виробництва, дальший ріст безробіття. Адже нема таких дурних власників, котрі хотіли б розвивати своє підприємство під тягарем нераціональних податків. „Ми не можемо відмовитися від соціяльних досягнень, бо це розкололо б спільноту",— заспокоїв Жюппе французів, звиклих до подібної термінології.

Однак економіка — це ділянка точних цифр, а не партійних вірувань. Не маючи виходу, прем'єр спочатку висунув непопулярну ідею підвищення загальнофранцузького податку на купівлю до 20.6 відсотка, а коли й цей захід виявився невистачальним, загнаний у глухий кут Жюппе зазіхнув на одне з французьких „соціяльних досягнень" — заморозив щорічне підвищення платні для державних службовців. У висліді на площу Бастілії вийшли під червоними прапорами 100,000 страйкарів.

А відомо, що сама біда не ходить. На голову Жюппе одна за одною падають смертоносні акції альжирських ісламістів у французьких містах. До того ж, прем'єр, раніше будучи посадником столиці, спокусився, грубо порушивши закон, мешканням з аристократичного „приватного фонду" Парижу і витратив на його віднову мільйон франків з державної каси.

Словом, новий французький уряд почав свою діяльність з неуспішних кроків. Згідно з останніми опитуваннями, лише 32 відсотки французів ставляться до Жюппе і його лінії позитивно. Тепер його може врятувати лише якийсь вийнятково радикальний крок. Якщо він на цей крок не спроможеться, дуже ймовірно, що невдовзі Франція матиме нового прем'єра.

Микола Рябчук

ВІЛЬНА ПРЕСА УТВЕРДЖУЄ СВОБОДУ

II

І, нарешті, у царині соціяльній вільна преса стикається не лише з бідністю, а й з атомізованістю суспільства, його байдужістю й нігілізмом. За даними тих-таки "Демократичних ініціятив", четвертина населення України взагалі не читає газет, а тим більше журналів; ще третина читає їх лише вряди-годи. Навіть у Києві, де найбільше інтеліґенції, щоденні газети читає лише 51 відсоток українців, у Львові — "аж" 43, у Симферополі — 28. Ці цифри, наведені американським соціологом Єйном Бремером у журналі "Europe-Asia Studies" (2, 1994), тим більш прикрі, що стосуються саме українців, які нераз люблять похвалитися своєю "вищою" й "стародавнішою" культурою, порівняно з росіянами. А тим часом, для порівняння, зазначимо, що в Києві щоденні газети читає 58 відс. росіян, у Львові — 63, у Симферополі — 50.

Звичайно, на те є й об'єктивні причини, а не лише суб'єктивні, як, скажімо, розумова ледачість чи скупуватість. Усі колоніяльні режими століттями виховували українців як переважно селянську, малоосвічену людність, тоді як росіяни, особливо ті, котрі в Україні, завжди належали до інтеліґенції та інших упривілейованих верств. Але найгірше, що виховав совєтський режим, і то не лише серед українців, — це тотальний скепсис до всього, й до інформації в пресі зокрема.

Під час "перестройки" довір'я до преси, щоправда, почало помітно зростати, але химерний крах комунізму парадоксальним чином зупинив цю тенденцію. Дезорієнтований обиватель, здається, й досі не може збагнути, що сталося: Компартія начебто зникла, а комуністи при владі лишилися; преса зробилася вільною, але й влада зробилася ще вільнішою і поводиться тепер так, ніби жодної преси взагалі нема.

Наданням пресі формальної свободи і водночас послідовним іґноруванням тої ж таки преса, номенклятура добилася більшого, ніж усіма попередніми заборонами й переслідуваннями. Вона зрозуміла, що саме по собі слово не є небезпечним. Небезпечним є народ, який те слово читає — або не читає, вірить у нього — або не вірить. І вона зробила усе можливе, щоб народ не читав і не вірив. Вона віртуозно дискредитувала пресу, виставивши її як щось несерйозне й не варте уваги — таке собі лепетання нетямущих дилетантів, шизофренічне марення амбітних і ласих на дешеву сенсацію скандалістів. А головне — вона дала зрозуміти, що все це не має ніякого значення і що ніякими публікаціями все одно нічого не зміниш. І наївний народ повірив, бо ж звик, що раніше кожна критична публікація в пресі тягла за собою відповідну й негайну реакцію партійних органів.

Безперечно, до цієї дискредитації приклались і самі журналісти — непрофесійністю, легковажністю, безвідповідальними і бездоказовими твердженнями. Найпоказовіший приклад трапився кілька років тому, коли один київський публіцист написав у популярній газеті, що Президент Кравчук є покровителем мафії. У нормальній країні після таких заяв хтось мусив би піти до в'язниці — або Президент, або автор, залежно від того, чи є в останнього докази вищезгаданого "покровительства". Натомість у Києві до в'язниці і навіть до суду ніхто не пішов: несміливі спроба представників Президента подати на журналіста позов закінчилася бурхливими протестами громадськости і листами до міжнародних організацій про ущемлення в Україні свободи слова.

Після того таких публікацій було безліч — і про голову Верховної Ради та його заступника, і про прем'єр-міністра, і про інших урядових осіб щонайвищого ранґу. Журналісти однак не надто обтяжували себе доказами, а урядові особи — спростуваннями. Кожен і далі робив свою справу, утверджуючи читача в єдиному, здається, фундаментальному переконанні: усі — шахраї, усі — брешуть, і взагалі — нема кому вірити, біс їх пойме, хто тут має рацію, краще не бути ні за кого, лише за себе. Поховавши комуністичну ідеологію, номенклятура взяла на озброєння ідеологію ще більш ефективну і руйнівну: нігілізм.

Подолати цю недугу, безумовно, можна і треба. Але для цього спершу слід усвідомити її глибину і складність. І, звичайно ж, подбати про створення справді потужних загальнонаціональних газет, без яких ані сама Україна, ані преса в ній ніколи не стануть по-справжньому вільними. Наївно сподіватися, що все це постане на самому лише ентузіязмі. У кожній країні нова газета — це величезна, багатомільйонна інвестиція, яка починає давати прибутки, у кращому разі, через кілька років. Це — кореспондентські пункти у головних містах світу, це сателітарні антени й комп'ютери, це доступ до головних інформаційних мереж. Це, зрештою, можливість платити найкращі гонорари найкращим авторам. Поки цього не зрозуміє ні український уряд, ні український бізнес, ні українське суспільство, усі вони будуть тим, чим вони нині є і чим є їхня преса — глибокою провінцією навіть не Европи, а, на жаль, Евразії.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про „нас" і „вас"

Аж дивно, як часто чується тепер це постійно вживане „ви" і „ми", коли говоримо про приїжджих з України і „діяспорців", і навпаки, коли вони говорять про нас. Немов ми не один народ і не одного роду і походження. Чи аж так змінилася наша настанова та ментальність впродовж тільки півсторіччя? Чи справді немає в нас, українців, почуття, що ми, однак, такі самі, байдуже чи 50 років прожили тут, на Заході, чи в Україні, байдуже, яка доля нас зустріла?

Це особливо відчутно тепер, коли недавній фейлетон „Про блудних синів України" викликав доволі широкий і дуже різний у міркуваннях резонанс. Саме у наслідок цього одного фейлетону бачу ще більш виразно, як ми залюбки ставимо границю поміж собою, а на ділі такої границі не повинно бути, бож ми хоча і мали дуже різні переживання в часах, коли Україна була під совєтською окупацією, але таки єдиний напрям, одну думку і одну мрію. Чому ж тепер, коли усім нам випала та сама радість, коли ми маємо з ласки Божої свою державу, ніяк не можемо здобути одного-єдиного — любови до свого єдинокровного.

Я певна, що ті, яких без найменшої тіні докору чи зневаги дозволила собі назвати „блудними синами України", довідуються швидко, як лише приїдуть сюди, яка була наша доля півсторіччя тому і який важкий був наш початковий період пристосування до чужих обставин і до іншомовного довкілля. Можливо, що багато з нас вже про це дещо призабули, або просто не бажають собі все це наново пригадувати, бо хто хоче знов і знову нагадувати погане? Але коли ми тут боролися лише за власну стабілізацію і за „тепле місце", наші родини їхали на Сибір „пасти ведмедів", до Казахстану чи на котрийсь з інших „курортів" НКВД. Але навіть коли залишилися в своєму домі, то жили під постійним страхом вивозу, арешту чи переслідувань часто саме із-за нас, тих, які втекли на Захід. Ніде правди діти, не всі з нас були, однак, політичними еміґрантами, хоч такими себе називати бажають.

Все це, однак, додає постійного смаку полину до тієї гіркоти і поділу на „ви" і „ми", яке мусить боліти і не хоче гоїтися по обидва боки океану. Саме цей поділ і брак взаємного вирозуміння викликав, може, надто гостру реакцію, яка виявилася у відповіді на мій фейлетон у статті п. з. „Щоб краще жити". У мене в руках листи тих „блудних синів" і дочок, що пішли у найми в новому ісході, а з кожного листа б'є жаль, що їх дуже часто не хочуть розуміти ті з нас, що перебувають на американській землі від часу попереднього „ісходу", бо „ісход", ностальгія і біль від вимушеного залишення дітей і рідних вдома є той сам і хіба не втратив гостроти впродовж 50 років, — біль є завжди болем.

Ось що пише Орися Д.: „Я тепер як умію і можу, мушу помагати трохи полегшити життя вдома своїм дітям. Вважаю це своїм святим обов'язком. Чи це не нормально? А тут я щораз більше розчаровуюся тутешніми українцями. Добра є приповідка: 'Ситий голодного не розуміє'..."

Микола С. свої міркування убрав у сатиру під назвою „Юки", де сумно жартує собі з тих новітніх іміґрантів, описуючи немов „крізь сльози" їхнє життя та їхні цілі, того покоління, що дістало тут злегка погірдливу назву „юки".

Леся В. гостро полемізує зі статтею „Щоб краще жити", але пише, що її до болю в серці вразив фейлетон про „блудних синів", до яких і себе зараховує і може саме тому каже, що її „душа і серце розриваються від туги за Україною, але важка економічна ситуація примушує бути і працювати тут, щоб допомогти дітям в Україні". Отож як колись, так і тепер проблема в тому, що тоді треба було зберегти дітей, тепер, їм допомогти. А ми, знаючи добре економічне становище в Україні, повинні розуміти, що не з марнославства ідуть у найми краяни, а щоб важкою

(Закінчення на стор. 3)

Любомир Калинич

ПРОБЛЕМИ У НАШІЙ ЛЕМКІВЩИНІ

Цікаво було прочитати у „Свободі" з 3-го листопада інформацію про приїзд до ЗСА голови Об'єднання Лемків у Польщі Василя Шлянти, який виголосив доповідь на 24-му Крайовому з'їзді Організації Оборони Лемківщини на тему „Українське населення Лемківщини у боротьбі за свої права", а також у Науковому Товаристві ім. Шевченка в Ню Йорку на тему „Українці в Польщі за комуністичного режиму і сьогодні". Він подав до відома, що його поїздка та виступи перед українською громадою в ЗСА є частиною відзначування 50-річчя сумнозвісної акції „Вісла", влаштованої комуністичним урядом Польщі в 1944-1947 роках для примусового виселення та переселення українців Лемківщини.

В основному, під час акції „Вісла" насильно виселено 80 відсотків лемків з їхніх прадідних земель. Пишу ці рядки тому, що також село Тарнавка між Ланьцутом і Ярославом, де мій покійний батько о. Теофіль був 15 років парохом, зазнало цього великого горя, бо значну частину жителів цього села виселено до України або вимордувано, а до їхніх домів привезено поляків. Дуже гарна мурована церква, побудована у візантійському стилі у 1934 році і запроєктована визначним архітектом зі Львова Євгеном Нагірним, є тепер в руках поляків.

Подібно село Райське на південний схід від Сянока спіткала погана доля. У цьому селі парохом до 1940 року був мій дід о. Йоан Яросевич і його тлінні останки разом з останками бабуні поховані зразу ж коло гарної мурованої церкви св. Параскевії, на горбі, біля срібнолетного Сяну. Цю церкву під час горезвісної акції „Вісла" взагалі закрито, а коли горстка залишків лемків греко-католиків зі села Волковиї (воно сусідувало з Райським) звернулася до польського комісара релігійних справ про дозвіл відкрити для греко-католиків церкву св. Параскевії, то комісар на це прохання зареаґував у той спосіб, що блискавично зарядив цю церкву висадити в повітря... Звалища цієї збуреної української церкви злучилися з прахом покійних батьків моєї мами, бо вони обоє були поховані зараз біля церкви. Руїни цієї знищеної української церкви у Райськім, разом з прахом батьків моєї мами я з великим душевним зворушенням відвідав у вересні цього року, коли був на 100-літньому ювілеї заснування українських чоловічої та дівочої гімназій у Перемишлі.

У тому ж нашому давньому історичному місті, біля теперішньої української греко-католицької катедри, на найближчому будинку, побачив я два написи, які, без сумніву, виконали польські шовіністи, а саме: „Украінске пси вон!", а другий — це шибениця, на якій є повішений напис „УПА і ОУН". (Світлини цих обох гидких написів пересилаю редакції „Свободи").

На закінчення цих рядків, із великим здивуванням читаємо слова голови Об'єднання Лемків у Польщі, які він висловив під час його перебування в Америці: „Треба намагатися вплинути на зміну існуючого законодавства в Польщі — колись за українське походження можна було бути ув'язненим чи покараним і цей закон до сьогодні не відкликаний... Громадян українського походження до сьогодні дискримінується і трактується як другорядних громадян, що в результаті дуже часто викликує неохоту, до деякої міри страх признаватися до свого походження".

Прочитавши це, В. Шлянті за його охоту і відвагу очолювати Об'єднання Лемків в Польщі та пригадування, де потрібно, дії ганебної акції „Вісла", належиться велике признання.

Лука Костелина

ЧЕТВЕРТА РІЧНИЦЯ ЗА НАМИ

Коли громада збирається на відзначення якоїсь важної події, то годиться використати таку оказію на те, щоб висловити кілька думок, що мають відношення до тієї події.

Насамперед я хочу сказати, що сьогодні ми всі повинні безмежно тішитися й радіти, що по довгих роках поневолення наш край, наш народ, наша дорога Батьківщина — Україна нарешті стали вільними. Наші серця повинні сьогодні наповнятися солодощами радости, бо народ, з якого ми вийшли, став державним народом. Тому то ми мусимо розглядати Акт 24-го серпня, 1991 року, як акт великої ваги, бо він підніс назву Україна до великої гідности — гідности самостійної держави нарівні з іншими самостійними державами світу.

Поспитаймо себе: невже ми не відчували безмежної гордости та душевного задоволення, коли Президент України Леонід Кучма відвідував нашу прибрану країну — Америку, коли його вітали як голову держави, і коли під час тих вітань ми чули звуки українського національного гимну?

Хтось скаже, що це все — емоції. Так, — це є емоції! Великі і радісні події завжди святкуються емоційно. Адже ж ми відзначаємо проголошення самостійности та державної незалежности України! Що ж інше, як не самостійність та державність, дають людині змогу повного самовияву та забезпечують для неї те, що найцінніше в житті — свободу! Пригадаймо собі слова нашого великого Шевченка: „В своїй хаті — своя правда, і сила, і воля".

Тішитися, проте, державністю замало. Ми мусимо усвідомити собі, що ми поносимо відповідальність за те, щоб не тільки зберегти цю державність, але також причинитися до розбудови держави. Відповідальність лежить в першу чергу на наших земляках в Україні, але також і на нас. Будучи свідомими цієї нашої відповідальности, ми слідкуємо за тим усім, що діється в Україні. Та й не тільки ми слідкуємо, але також і реаґуємо на все. Нас турбують складні економічні відносини в Україні, повільний хід приватизації та майже загальне зубожіння людей. У той сам час нас турбують різні, переважно економічні, договори з Росією, бо побоюємося, щоб Україна не стала економічно залежною від Росії.

Ми не менше переживаємо за політичну долю України. Нас турбують заяви претенсій урядових осіб уряду Росії до Криму. Наші переживання тим більші, коли бачимо, як поступив наш північний сусід у відношенні до волелюбного народу в Чечні. Тому не дивно, що нас нервують такі чи інші домовлення про віддачу міста Севастополя в аренду Росії та повільне й неясне розв'язування справи Чорноморської фльоти.

А далі — ми не можемо бути спокійними, бо мало успіхів у державі в боротьбі з корупцією, і питаємо себе: як то так, що на державні пости потрапляють особи, які не завжди діють в інтересах українського народу та української держави? Питаємо, чому стільки комуністів було обрано до Верховної Ради і чому в Україні забагато партій демократичного спрямування? Чому вони не об'єднуються для більшого успіху своєї праці?

Та вже найчастіше питаємо себе, коли вже буде прийнята нова українська конституція, в якій були б викладені чітко розмежування влади, щоб приступити до нормального розв'язування політичних, економічних та суспільних питань в інтересах українського народу та держави.

Україні потрібна нова конституція, яка забезпечувала б нормальне життя громадянам України без страху і насильства, та реґулювала б державний правопорядок. Такий правопорядок був би не допустив до тієї нечуваної образи, що мала місце у зв'язку з похороном Патріярха Української Православної Церкви — Київського Патріярхату, блаженної пам'яті отця Володимира Романюка. Ті події, з одного боку, викликають у нас сором, а з другого — біль і моральне пригноблення. В зв'язку з тими пресумними подіями на сторінках „Свободи" з дня 9-го серпня 1995 року Микола Руденко питає: „Невже тут знову захопили владу Ленін і Сталін? — Це ж тільки вони дозволяли собі чинити такі розправи". І ми ще раз питаємо себе, чому в українській державі Українська Православна Церква підлягає Московському Патріярхові? Теж недобре, що Українська Католицька Церква не має хоч одного єпископа на центральних землях України, бо, знаємо, що Римо-католицька Церква має чотирьох. Стан церковно-релігійного життя на Україні заставляє нас питати себе: — Коли знайдуться серед нас нові Липківські, Мстислави, Шептицькі і Сліпі — Богом післані мужі великих візій?

Це картина сьогоднішнього дня на Україні. Чи маємо тратити надію? Відповідь проста — Ні! Україна сьогодні проходить переходовий час, а він не легкий. Він навіть жорстокий, коли зважити на всі ті проблеми, що сьогодні обсіли молоду українську державу. Обтріпатися та обчиститися від тих лих, які заподіяла Україні спершу біла, а потім червона Москва, візьме українському народові ще деякий час.

Однак, радіймо, коли бачимо прояви позитивного, доброго і корисного. А тих проявів є багато. Можливо ми всього не бачимо і не звертаємо на все уваги. Ось кілька прикладів. У ділянці господарства почали творитися різних розмірів приватні підприємства, іде мова про відновлення Маслосоюсу і подібних союзів, проводиться кооператизація. Україна вже встигла підписати ряд корисних документів про економічну співпрацю із багатьма країнами світу, яких тут всіх годі вичисляти. Україна вже отримує допомогу від Міжнародного Валютного фонду і має прийти допомога від т. зв. „Великої сімки".

Внутрі — країна набирає українського вигляду. На державно-адміністраційних пунктах Україну прикрашує українська символіка, хоч, на жаль, ще не на всіх. Вичерпуються старі запаси матеріялів, а на нововипродукованих уводяться українські написи. З кожним роком діє щораз то більше шкіл

(Закінчення на стор. 3)

В МОСКВІ ТРИВАЮТЬ грузинсько-абхазькі переговори, однак ніяких позитивних результатів на них все ще не досягнуто. На теперішню московську зустріч делегацій грузинська сторона привезла пропоновану вже раніше концепцію безумовного підлягання Абхазії центральній владі Грузії. Тим часом абхази продовжують наполягати на створенні єдиної союзної держави у територіяльних межах Грузії, в якій усі учасники договору матимуть рівні права. Прем'єр-міністер Російської Федерації Віктор Черномирдін, коментуючи ситуацію на переговорах між Грузією та Абхазією, сказав, що Росія запропонує „ефективний" компромісовий варіянт, оскільки цілком ясно, що „насильницьким шляхом неможливо відновити мир між двома народами".

ПІВДЕННА КОРЕЯ висловила „подив і обурення" з приводу недавньої заяви японського державного міністра, начальника адміністративно-координаційного бюра Такамі Ето про те, що колоніяльне правління Токіо на Корейському півострові було на користь корейському народові. „Ми не можемо приховати шоку і гніву у зв'язку зі спотворенням тлумаченням історії японським політичним діячем",— підкреслюється в заяві південнокорейського міністерства закордонних справ. Під час своєї зустрічі з японськими журналістами Т. Ето сказав, що Японія за період колоніяльного панування в Кореї збудувала там школи, залізниці і порти. У Сеулі подібні висловлювання вважають спробою ревізувати історію війни у Тихому океані. Навіть прем'єр-міністер Японії Томіїті Мурояма, який не раз засуджував японське мілітаристичне минуле, несподівано для Сеулю заявив, що анексія Кореї Японією в 1910 році „мала законний характер".

МІНІСТЕРСТВА закордонних і внутрішніх справ Польщі оприлюднили спільну заяву, в якій відкинули звинувачення німецької преси в тому, нібито польська розвідка активно діє в Німеччині. Нещодавно майже всі найбільші німецькі газети повідомили, що польська таємна агентура на німецькій території є найбільшою на Заході: мовляв, в одному польському представництві в Кельні працюють 25 офіцерів польської розвідки. У заяві обох польських міністерств підкреслюється, що публікації в німецьких газетах — це „зловмисна пропагандивна акція", вона не відпівдає „атмосфері дійсних взаємин між двома країнами", оскільки між розвідувальними службами Польщі та Німеччини встановлено „надійне партнерство" і польська сторона „неухильно виконує взяті на себе зобов'язання".

П'ЯТИРІЧНИЙ ДЕРЖАВНИЙ звіт із десятирічного пляну поліпшення освіти в ЗСА вказує на те, що в загальному згаданий плян майже зовсім не зробив жодних досягнень і навіть не виглядає, що буде щось більше зроблено в цій справі до 2000 року, кінця його речення. Майкл Коген, старший дорадник секретаря Департаменту освіти, ствердив, що „ ми є в половині дороги, але не зробили навіть половини того, що нам потрібно". Згаданий плян започатковано ще за урядування президента Джорджа Буша та опісля незначно змодефіковано Урядом президента Билла Клінтона. Одначе неспроможність його бодай частинного виконання, напевно буде взято до уваги під час дискусій про якість освіти в країні та теперішньою боротьбою у Вашінґтоні щодо намагань республіканців зменшити видатки для цієї найважливішої ділянки в країні.

Україністи ЗСА на міжнародних конференціях

Продовж минулого літа відбулося п'ять міжнародних конференцій (Урбана-Шампейн, Варшава, Прага, двi у Львові), присвячених україністиці або повністю, або ж тих, де ці питання заторкувалося. Про це й доповіли громаді їх учасники Леонід Рудницький, Лариса Онишкевич і Анна Процик 17-го вересня на спеціяльній імпрезі в НТШ в Ню Йорку. Огляд та деяку аналізу цих форумів разом з особистими враженнями складає, на наш погляд, небезпідставне зацікавлення читачів Америки.

Низку міжнародних форумів відкрила, як уже відомо з преси, велика 14-та міжнародна конференція з питань україністики в Урбана-Шампейн, організована проф. Дмитром Штогрином. Тематика її була актуальною: „Національні меншини в Україні і їх участь в розбудові держави" та „Україна і українська діяспора". За свідченням д-ра А. Процик,учасника чотирьох із названих форумів, ця тематика домінувала в усіх конференціях і особливо питанні ролі інтелігенції.

Цікавим був конгрес у Варшаві, організований Міжнародною радою для центральних східньоевропейських студій. Це 5-ий з черги конгрес, який проводиться щоп'ять років. Правда, раніше їх зорганізовувала Рада для совєтських студій і україністи там почувались незатишно. На цей раз, як уже повідомляла в „Свободі" учасниця конгресу д-р Лариса Онишкевич, там відбулось 10 українських сесій з 23-ма доповідями. Одна із них була повністю присвячена Україні.

Очевидно, що специфіка непростих взаємовідносин наших країн в минулому відгукується і сьогодні. Але все залежить від рівня розуміння проблем кожним і в цілому. Тому серед польських науковців панує думка об'єктивного наставлення до України, поділяння погляду Збігнєва Бжезінського. На побутовому рівні населення проблеми є, що показав, наприклад, український фестиваль в Перемишлі, що відбувся напередодні.

Конгрес у Варшаві, на погляд проф. Леоніда Рудницького, має суттєві позитиви, в числі яких: можливість зустрічі з міжнародними славістами, які цікавляться Україною; констатація більшого зацікавлення Україною вченими світу, маніфестація присутности української науки на конгресі світового рівня.

Серед недотягнень і недоліків участи в цьому форумі україністів інформатори одностайно назвали: несерйозне ставлення до свого обов'язку, що виявилось у відсутності як зі Сходу, так і з Заходу осіб, зголошених в програмі; малочисельність учасників з України, зокрема західного реґіону, який репрезентував лише проф. Ярослав Ісаєвич; мала активність українців на сесіях. Особливо вражало наших репрезентантів із ЗСА, чия наукова добросовісність не викликає сумнівів те, що деякі колеги з України дозволили собі на непідготовлені виступи, що означало оперування фактами без наукових аналіз і синтез. В числі особистих вражень і така дріб'язкова на перший погляд деталя, як форма одягу доповідача. Тому прозвучала жартівлива заувага: „Декому з наших колег зі Сходу хотілось би порадити придбати перед аналогічними форумами папір, олівець і... краватку".

НТШ в ЗСА в проведенні конгресу взяло організаційно-фінансову участь, організувало там дві сесії: „Українська література в тоталітарній системі поза стереотипами (предсідник Петро Козак з Варшави) та „Україна в новому міжнародному довкіллі і проблеми державотворення" (предсідник Петро Потічний з Канади). На сесіях доповідали науковці з Києва, Донецька, Канади, ЗСА.

Серед учасників конгресу зареєстровані україністи склали достатнє число (майже 80 осіб зібралось на окрему товариську зустріч, зорганізовану НТШ в ЗСА). Помітно недостатня кількість учасників з України, на думку д-р А. Процик, — це результат непоінформованости рядових кіл наукових установ України, що й викликало ії пропозицію зорганізувати на базі НТШ і УВАН у ЗСА інформаційно-координаційний центр з метою інформації, заохочення україністів на майбутнє.

Вона ж поінформувала також про тематику інших конференцій. Дві з них відбулись у Львові. На тему „Демократія і освіта" організував Львівський Університет, спонзор НТШ в ЗСА. учасники — науковці з України, ЗСА, Польщі. Йшлося про дальші демократичні реформи освіти в Україні. На думку інформатора, найцікавішими виявились доповіді гостей з ЗСА — Леоніда Рудницького і Альберта Кіпи. Конференція закінчилась прийняттям лише меморандуму-листа до Президента Леоніда Кучми, де висловлена затурбованість українських освітян сьогоднішніми проблемами та станом освіти. Науково-практичні пропозиції залишаться в запланованому до друку збірнику.

Майже паралельно Львівська Наукова Бібліотека ім. Василя Стефаника провела дводенну конференцію на тему „Преса та бібліографія з україністики", яку провадила великий ентузіяст цієї справи директор бібліотеки д-р Лариса Крушельницька.

Було виголошено 80 доповідей, на жаль, мало дискусій, як і на конференції на тему освіти.

Конференція в Празі „Еміграція з Росії, України, Білорусії з Чехії" була настільки недостатньо розголошена, що майже ніхто з українців зі Заходу не брав в ній участи. Учасники її — україністи чужого походження та гості з України.

Серед низки питань до інформаторів були ще й такі, що потребували поширених інформацій про українсько-польські відносини. Маємо деякі позитивні приклади співпраці в галузі культури. Це недавно видрукований двомовний (польська, українська) збірник українських поезій, — переклад віршів Василя Стуса студенткою Варшавського університету Агнєшкою Корнієнко, це переклад статтей про Стуса ряду українських літературознавців, в тому числі і членів НТШ в ЗСА (Юрія Шевельова, Леоніда Рудницького та інших в ЗСА). Характер дискусій між польською і українською групою вчених був, як кажуть, цивілізованим. За інформацією інших учасників лише в Празі стався небувалий в науковій практиці інцидент, коли при обговоренні одного із українських питань група російських вчених демонстративно залишила залю.

Із плянів на майбутнє . Наступна 15-та конференція з питань україністики в Урбана-Шампейн запланована, як звичайно, на кінець червня 1996 року з питань культури, освіти, мистецтва в Україні.

Наступний 6-ий конгрес міжнародної ради для центральних і східньоевропейських студій відбудеться в 1998 році у Фінляндії.

Лідія Корсун

ЧЕТВЕРТА...

(Закінчення зі стор. 2)

з викладовою українською мовою навіть у тих місцях, де раніше українська мова була зовсім витіснена. Поруч існуючих високих шкіл творяться нові дослідчі центри, які розроблюють українську проблематику.

Також проходить відродження в ділянці культури. Творяться нові мистецькі одиниці, а старі українізують свій репертуар. Відчувається, що настала нова атмосфера. Молодь захоплюється музикою Петриненка та фестивалями „Червоної Рути". Та й старше громадянство шукає нових форм вияву. Згадаю, для прикладу, недавно відбутий Слобожанський Великдень на Харківщині. Все це ознаки духового оздоровлення українського народу та розвитку його культури. Тих ознак є багато більше, яких ми поза економічними труднощами часто не добачаємо.

Також і на міжнародному відтинку Україна починає висуватися на видимий форум. Україна має корисні ділові взаємовідносини з багатьма країнами світу. В наслідок недавніх відвідин Президента ЗСА Била Клінтона в Києві, відчувається позитивна зміна в курсі ставлення Америки до України. І ось Україну запросили до членства у Раді Европи.

Ми мусимо мати віру в український народ, що він знайде в собі силу пережити цей переходовий час. Влучно колись писав на сторінках „Свободи" Микола Руденко, що ніщо не знищить нашого народу, бо наш народ зарадний та вміє вижити в найважчих часах. І додаймо — він вижив 70 років московсько-большевицького фізичного та духового поневолення.

В цьому переходовому періоді всі українці мусять виконати ролю будівничих української держави. Коли мова йде конкретно про нас тут, на поселеннях, то наша роля подвійна. Ми мусимо подати Україні матеріяльну і духову поміч. Ми ніколи, — повторюю, — ніколи, не смімо відмовлятися від матеріяльної допомоги Україні, бо, мовляв, на Україні є непорядки. Дехто, з України, радить нам не вмішуватись у їхнє внутрішнє життя, — а такі є, що так говорять. Одначе, є три справи, якими ми ніколи не перестанемо турбуватися.

Перша справа — це українська мова. Ми завжди будемо настоювати на тому, що українська мова мусить бути введена в щоденне корис-тування у всіх державних установах. Рівнож, всі господарські стосунки мусять проводитися українською мовою. Одним словом — українська мова мусить бути у вжитку на всіх рівнях спілкування. Ми надаємо рідній мові особливого значення, бо вважаємо, що своя рідна мова робитиме українця українцем, а Україну українською.

Друга сторона — це духове відродження України. Україна мусить українізуватися, а шлях до того — це приділення особливої уваги всім тим елементам, що стимулюють духове відродження. Україна мусить мати український зовнішній вигляд, а внутрі — українську душу. Про ці справи промовисто говорять: Іван Дзюба, Анатолій Погрібний, Дмитро Павличко, Павло Мовчан, покійні Євген Гуцало і Олесь Гончар і багато інших. Саме до голосу цих людей Україна мусить прислухатися.

Третя справа — це збройні сили України. Україна мусить взятися за проведення реформ у рядах збройних сил України та їх розбудувати так, щоб були здібні стати на захист молодої української держави. Про це не раз говорив колишній міністер оборони Константин Морозов, коли він закликав до політичної перебудови в Україні, а потім до економічної.

Тому, як нам не радили б наші брати в Україні не вмішуватися в процес державного будівництва і їм не розказувати що робити, — то, одначе, ці три справи: українська мова, духове відродження та збройні сили України, будуть на наших устах у всіх наших стосунках з нашими рідними на всіх рівнях спілкування, починаючи від Президента Л. Кучми, депутатів різних рівнів влади, і кінчаючи на кожному громадянинові України. В цих трьох елементах ми бачимо запоруку росту, розвитку, а, основне, — збереження і зміцнення державної незалежности України.

Подяка

Глибоко зворушена так широким відміченням мого 80-річчя, бажаю цією дорогою подякувати усім, що пам'ятали про мене.

Перш усього моя щира подяка іде до проф. Тараса Гунчака, Уляни Дячук і Ольги Кузьмович, що заініціювали та допомогли приїхати з Києва акторам Богданові Ступці, Світлані Ватаманюк і режисерові В. Козьменко-Делінде, щоб в усіх більших осередках української громади виставити п'єсу п. н. „Любий баламуте" саме для відзначення мого 80-річчя.

Дякую сердечно усім тим українським кредитовим кооперативам, які фінансово причинилися до поїздки наших славних акторів, як і добровольцям, організаторам вистав в поодиноких місцевостях.

Дякую моїм учням, членам Студії Мистецького Слова за активну участь у моєму ювілеї, як також усім близьким та далеким рідним, знайомим і незнайомим членам нашої громади, та нашим організаціям, що листовно, телефонічно чи безпосередньо передали мені побажання.

Я справді глибоко зворушена тим широким відзначенням мого скромного ювілею і радію, що українська спільнота оцінила мою працю для Студії Мистецького Слова, а тим для української молоді.

ЛІДІЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА

Нові випускники високих шкіл

Лариса Грабець народилася 8-го серпня 1974 року в Сейлем, Масс., в родині Юрія і Віри (роду Барановських) Грабець. Середню школу закінчила з відзначенням в Денверс, Масс., у 1992 році. Того ж року почала студії в університеті Массачусетс, в Амгерст, Масс. У 1993 році переїхала до Торонто, Канада, продовжувати студії у тамтешньому університеті.

Під час вакацій літом 1994 року закінчила з успіхом курс української мови в Катедрі Українознавства при Гарвардському університеті в Кеймбрідж, Масс.

12-го червня 1995 року закінчила успішно університетські студії і одержала ступінь бакалавра міжнародних студій.

Лариса належить до Пласту від шостого року життя і дістала найвищий ступінь юнацтва — пластунка вірлиця. Тепер є кандидаткою до Куреня Уладу Старшого Пластунства „Лісові мавки".

Л. Грабець

Т. Грабець

Належала до Українського Студентського Клюбу в Торонтонському університеті і працювала як репортерка в українській телевізійній програмі „Світогляд" в Торонто.

Любить спорт і була інструкторкою на тенісових таборах на Союзівці впродовж чотирьох років. Закінчила теж школу гри на фортепіяні. Впродовж двох років була виховницею на лещетарському таборі в Ґлен Фоллс, Н. Й. Плянує продовжувати студії, спеціялізуватися в журналістиці і виступати як репортерка на телевізійних програмах. Лариса є членкою УНС і УБС.

***

Тарас Роман Грабець народився в Лафаєт, Луїзіяна, у 1968 році в родині Юрія і Віри Грабець. Середню школу закінчив в Денверс, Масс, у 1986 році. Тим часом закладає зі своїми товаришами свою власну оркестру модерної музики і впродовж років виступає з оркестрою в Бостоні і інших містах східнього узбережжя.

У 1990 році вступає до музичного коледжу Берклі в Бостоні. У 1994 році закінчив студії і набув ступінь бакалавра з музики.

Від квітня 1995 року працює в музичній компанії TCP в Бостоні, як один з директорів.

Тарас є членом УНС і УБС.

Р. Барановський

ПОДІЇ

ЗУСТРІЧІ НА ОСЕЛІ „ТРИЗУБ"

Горшам, Па. — Передача „Година українських мелодій" Романа Мариновича влаштовує на оселі „Тризуб" зустріч із ведучою телепрограми в Україні Христиною Стебельською, що відбудеться у суботу, 11-го листопада, о 2-ій год. після полудня та зустріч слухачів програми Р. Мариновича, яка відбудеться у неділю, 19-го листопада, о 12-ій год. полудня. Гратиме оркестра „Мрія".

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

Про „нас"...

(Закінчення зі стор. 2)

працею здобути допомогу дітям, а може і тим економічно допомогти Україні.

Не кидаймо, отже, в них каменем, а допоможім їм, як колись нам допомогли тут „старі еміґранти". Може справді треба нам усім взяти собі до серця заклик, яким Леся В. закінчує листа до редакції: „Давайте будемо вчитися всі в американців дружелюбно і щиро ставитися один до одного". А може тоді не будемо взаємно кидати собі увічі „ви такі", а „ми такі"? Чи справді неможливо порозумітися однією мовою, одними почуттями, бож нема ради — гени маємо одні?..

О-КА

„Міст” пересилає книжки в село Великий Любінь

Як вже стало відомо з публікації в „Свободі”, фірма „Міст” у відповідь на лист пароха української католицької церкви св. Миколая у селі Великий Любінь на Львівщині, о. Зеновія Романа, в якому він звертався з проханням допомогти книжками для створення парафіяльної бібліотеки, запропонувала безкоштовне відправлення книжок.

Багато осіб та організацій висловило зацікавленість та відправили книжки. Фірма „Міст” висловлює щиру подяку всім тим, хто приймає участь у цій благородній справі та заохочує всіх, хто може відправляти книжки. У січні 1996 року фірма „Міст” подасть листу жертводавців для публікації у „Свободі”.

Фірма „Міст-Америка” гарантує безкоштовне відправлення необхідної кількості книжок на цю важливу ціль. Книжки з надписом „отець Зеновій Роман” можна привозити або пересилати на адреси: Meest-America Inc. 817 Pennsylvania Ave., Linden, N. J. 07036; tel.: (908) 925-5525, або Meest,455B. Clifton Ave., Clifton, N. J.07011: tel.: (201) 340-0500.

ВДОВА Ї. РАБІНА...

(Закінчення зі стор. 1)

Міністер зв'язку соціялістка Шуляміт Альоні ствердила в інтерв'ю для ізраїльського радіо: „В нашій країні демократія зазнала поразки, оскільки самозвані рабини і пророки запроваджують власні закони“. Відповідаючи їй, колишній міністер оборони і активний член бльоку Лікуд генерал Арісль Шарон сказав, що в атмосфері насильства винні ліві, бо коли лікудівці стояли при владі, то ліві підбурювали спільноту.

Газета „Джерузалем Пост“ у своїй редакційній статті пропонує тимчасовому міністрові Шімонові Перезові „унеможливити дальше напруження, залікувати відкриті рани і закликати до розумних і цивілізованих дискусій“.

Реагуючи на критику за недостатню активність і некомпетентність, ізраїльські спецслужби вживають безпрецедентних засобів охорони керівників країни, побоюючись нових терористичних акцій з боку жидівських релігійних фанатиків. Аґенти служби Шін Бет є певні, що своєю наступною жертвою терористи виберуть міністра закордонних справ Шімона Переза, який тепер тимчасово виконує обов'язки прем'єра. За декілька днів до вбивства Ї. Рабіна екстремісти погрожували Ш. Перезові смертю.

В четвер, 9-го листопада, міністер поліції Моше Шагал заявив, що має підстави вважати Іґаля Аміра не вбивцею-одинаком, а членом терористичної організації, яка виконувала заплянуване завдання. Крім І. Аміра, за причетність до вбивства Ї. Рабіна заарештовано ще п'ять осіб, в тому числі брата І. Аміра, Хагая.

УКРАЇНА...

(Закінчення зі стор. 1)

басадорів до Вашінґтону й Києва Юрія Щербака та Вілляма Міллера (провадила тим “круглим столом” д-р М. Богачевська-Хом'як).

Суто літературним проблемам було присвячено лише один панель — “Перебудова канону в українській літературі: Іван Нечуй-Левицький”, — у якому взяли участь Данило Струк, Юрій Мигайчук та Максим Тарнавський. Українїстика не конґресі, однак, цим не вичерпалась — проблемам української історії, демографії і культури було присвячено ще три сесії: “Вплив України на російську культуру 17-го ст.” (Ніколас Кріссідіс, Кеті Поттер, Майкл Песенсон), “Совєтські шпигуни і донощики в Західній Україні 1944-48 рр.” (Юрій Шаповал, Джефрі Бердз, Амір Вайнер), “Конструювання етнонаціональних ідентичностей в Україні від 1930-х років до сьогодні” (Гіроякі Куромія, Кеті Веннер, А. Вайнер, Пітер Голквіст), та “Сьогоднішні демографічні тенденції в Україні” (Валентина Стешенко, Наталя Лакиза-Стешук, Олег Воловина, Вард Кінґкейд).

Зрозуміло, не всі виступи були науково бездоганними й політично коректними, від деяких — передусім це стосується А. Вайнера зі Стенфордського університету — віяло знайомими ще з часів СССР антиукраїнськими стереотипами, і вони цілком закономірно викликали гостру дискусію. Прикре враження залишили ще дві сесії, які формально слід би теж зарахувати до україністики. Одна з них називалася “Нова слов'янська народність: карпато-русини в Центрально-східній Европі”, зорганізована Павлом Маґочі з участю Роберта Ротштейна та Елен Русінко; друга мала ще провокативнішу назву — “Давньоруська (чи, радше, “давньоросійська” — “Old Russian”) література”, до якої доповідачі зарахували не лише старокиївську “Початкову хроніку” (Дейвид Престель), а й “Житіє святого Йова Почаївського”, пам'ятку з Правобережної України XVII століття (Френклін Шаша). Досить шабльоновою й поверховою була доповідь Домініка Ареля з Інституту ім. Гаррімана під назвою “Націоналізуючі держави у двонаціональних країнах: від Трансильванії до Східньої України”.

Але загалом досить широка присутність української тематики на славістичному форумі не може не радувати, — адже окрім суто “українських” семінарів, ця тематика звучала і в багатьох “загальноевропейських” панелях. Так Олександер Мотиль досить вдало насвітлював українську проблематику в панелі під назвою “Державотворення в багатонаціональних краях: переосмислюючи Габсбурґську імперію та її спадщину”; Роман Сольчаник фахово розглянув крайньо правий рух в Україні у контексті европейського правого радикалізму; Марк вон Гаґен підготував цікаву доповідь про українців у російській та совєтській арміях; Наталя Кононенко доповіла про українську маґію й народну медицину на сесії про слов'янський фолкльор; Іван-Павло Химка проникливо проаналізував становлення української ідентичности у галицьких русинів, а Зеновія Сохор блискуче репрезентувала українську проблематику на сесії “Внутрішні впливи на зовнішню політику нових незалежних держав”.

Зрештою, українська проблематика виринала й у багатьох інших сесіях — чи йшлося про поширення НАТО й проблему европейської безпеки, чи про неоімперську політику Росії щодо “ближнього зарубіжжя”, чи, навіть, у таких вузькофахових дискусіях, як, скажімо, “Випрацювання нових програм бизнесової мови в країнах Східньої й Центральної Европи” або “Взаємини між центром і периферією у податковій політиці в Росії й Україні”.

Звичайно, Україна з'явилася покищо головно на геополітичних, але не на культурних мапах світу. А тому трімфувати усім нам поки що рано.

І насамкінець — Американська Асоціяція Україністів провела у рамках конвенції своє чергове засідання й обрала нове керівництво. Президентом Асоціяції стала Ася Гумецька — професор Мишиґенського університету, літературо- і мовознавець, перекладач і, принагідно зазначимо, дописувач “Свободи”. Віцепрезидентом обрано д-р Анну Процик. На запитання про найближчі пляни ААУ проф. Гумецька відповіла коротко: “Передусім — добре підготуватися до третього конґресу Міжнародньої Асоціяції Україністів, що має відбутися наступного року у Харкові. І, звичайно, дбати про консолідацію українських наукових сил в Америці, про їхню успішну репрезентацію на світових форумах. Україна й україністика варті того, щоб бути краще знаними в світі”.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

НАДІНА МИХАЛЬКО ВАЩУК член УНС Відд. 74-го Т-ва ім. свв. Петра і Павла в Янґставні, Огайо померла 8-го березня 1995 року на 32-му році життя. Нар. 30-го листопада 1962 року в Янґставні, Огайо. Залишила у смутку чоловіка Клиффорда, дочку Анну Каріну, батьків Івана і Дороту, сестру Джеклін Бузеллі. Похорон відбувся 11-го березня 1995 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Янґставні, Огайо.

Вічна Їй Пам'ять!

Олена Сенедяк, секр.

ТЕОФІЛЬ СТЕНЛІ ШВЕД член УНС Відділу 492-го Т-ва „Дніпро” в Оттаві, Онт. Канада помер 27-го квітня 1995 року на 74-му році життя. Членом УНС став 1972 року. Залишив у смутку дружину Віру, синів: Евгена з дружиною Марією, Дениса з дружиною Бенді, Филипа з дружиною Ґелф і Марка. Похорон відбувся 28-го квітня 1995 року на цвинтарі Пайнкрест в Оттаві, Онт. Канада.

Вічна Йому Пам'ять!

Марія Сірська, секр.

ЙОСИФ М. ПАТРИК член УНС Відд. 63-го Т-ва „Січ” у Форд Ситі, Па. помер 17-го березня 1995 року на 74-му році життя. Нар. 2-го лютого 1921 року в Лоґанспорт, Па. Членом УНС став 1964 року. Похорон відбувся 20-го березня 1995 року на місцевому цвинтарі у Фор Ситі, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Михайло Турко, секр.

АННА ТИКА член УНС Відд. 168-го Т-ва ім. св. Василія в Перт Амбой, Н.Дж. померла 21-го березня 1995 року на 88-му році життя. Нар. 5-го серпня 1906 року в Черчі, Україна. Членом УНС стала 1949 року. Залишила у смутку сина Романа. Похорон відбувся 24-го березня 1995 року на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!

Іван Бабин, секр.

КАТЕРИНА ПОПЕЛЬ член УНС Відд. 112-го Т-ва ім. св. Марії в Пармі, Огайо померла 15-го березня 1995 року на 71-му році життя. Нар. 1-го червня 1923 року в Гантбурґу, Огайо. Членом УНС стала 1945 року. Залишила у смутку двох братів Михайла і Стефана і дві сестри Мілдред і Стефанію. Похорон відбувся 17-го березня 1995 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Пармі, Огайо.

Вічна Їй Пам'ять!

Мері Капраль, секр.

МАРІЯ ЩУК член УНС Відд. 194-го в Ню Йорку, Н.Й. померла 17-го квітня 1995 року на 94-му році життя. Нар. 22-го липня 1900 року в Маріюполі, Україна. Членом УНС стала 1951 року. Залишила у смутку внучку Марію Маруллетіс. Похорон відбувся 24-го квітня 1995 року на цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!

Олена Ґоґ, секр.

КАРЛО ПОПП член УНС Відд. 125-го Т-ва ім. „Благовіщення” в Чикаґо, Ілл. помер 24-го січня 1995 року на 57-му році життя. Нар. 5-го вересня 1937 року в Карбондейл, Ілл. Членом УНС став 1946 року. Залишив у смутку сина Карла мол. Похорон відбувся 26-го січня 1995 року на цвинтарі Овкленд в Карбондейл, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!

Ґльорія Пашен, секр.

ЮРІЙ КОЗАК член УНС Відд. 42-го в Пассейку, Н.Дж. помер 15-го липня 1995 року на 69-му році життя. Нар. 6-го квітня 1926 року. Членом УНС став 1966 року. Залишив у смутку брата Івана і сестру Марію Сеґеду. Похорон відбувся 19-го липня 1995 року на цвинтарі св. Марії в Седл Бруку, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Юліян Котляр, секр.

МИЛДРЕД СІЄК член УНС Відд. 22-го Т-ва „Добра Воля” в Чикаґо, Ілл. померла 9-го березня 1995 року на 75-му році життя. Нар. 1919 року в Чикаґо, Ілл. Членом УНС стала 1967 року. Залишила у смутку мужа Честера, дочок Томасет Нелсон, Джуді Ґеорґакатіс, внуків: Джейсона, Юстина, Джеррода, Джінну і Бріттні, брата Волтера Курко, племінників і племінниць. Похорон відбувся 11-го березня 1995 року на цвинтарі св. Миколая в Дес Плейнс, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!

Гелен Олек Скатт, секр.

ВІЛЛІЯМ КАДРИНА член УНС Відд. 123-го Т-ва ім. св. Марії в Скрентоні, Па. помер 12-го травня 1995 року на 79-му році життя. Нар. 1916 року в Тейлор, Па. Членом УНС став 1940 року. Залишив у смутку сина Віллляма Селінґеґров, доньку Елену Руганну і Даєну Джансон, три сестри, одного брата і 5 внуків. Похорон відбувся на цвинтарі св. Володимира у Скрентоні, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Софія Голик, секр.